

XXII-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

KASDIENYBĖ KINTANČIAME PASAULYJE

2025 m. gegužės 16 d.

PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ LEIDINYS

Abstract book of the
22nd Conference of Junior Researchers in Psychology
EVERYDAY LIFE IN A CHANGING WORLD
May 16, 2025

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS || ORGANISATIONAL COMMITTEE

Pirmininkė | Chair:

Greta Guogaitė

Nariai || Members:

Miglė Rudytė

Justė Margevičienė

Agnė Grigaitė

Livija Žiemienė

Donata Pečiukėnienė

Studentai || Students:

Ramunė Serapinė

Gintarė Ušakovaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS || SCIENTIFIC COMMITTEE OF THE CONFERENCE

Pirmininkė || Chair:

prof. dr. Roma Jusienė

Nariai || Members:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

prof. dr. Ilona Laurinaitytė

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė,

doc. dr. Greta Kaluževičiūtė-Moreton

doc. dr. Ramunė Dirvanskienė

dr. Arūnas Žiedelis

dr. Said Dadašev

dr. Austėja Dumarkaitė

KONFERENCIJOS GLOBĖJA || PATRON OF THE CONFERENCE

Prof. habil dr. Danutė Gailienė

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI || CONFERENCE ORGANISERS

Filosofijos
fakultetas

INFORMACINIS RĖMĖJAS | INFORMATIONAL SPONSOR

Lietuvos
psichologų
sąjunga

RĖMĖJAI | SPONSORS

PARTNERIS | PARTNER

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

DOI <https://doi.org/10.15388/JMPK.2025>

ISSN 2669-0357

Copyright © 2025 Authors. Published by Vilnius University Press

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Raley & Sweeney, 2020; Sbarra & Whisman, 2022), didesniu mirtingumu (Sbarra & Whisman, 2022) bei mažesniu pasitenkinimu gyvenimu (Gray et al., 2011; Uğur & Aydınbakar, 2024). Nors vyresnio amžiaus asmenų skyrybos sudaro trečdalį visų skyrybų (Brown & Lin, 2022), ši grupė vis dar mažai tirta. Tyrimo tikslas - išnagrinėti ryšį tarp skyrybų ir psichologinės gerovės vyresnio amžiaus (50+) europiečių imtyje.

Tyrimo naudoti Europos sveikatos, senėjimo ir išėjimo į pensiją (SHARE) tyrimo aštuonių bangų duomenys. Imtis rinkta pasitelkiant sluoksniuotą tikimybinę atranką, užtikrinančią gerą imties reprezentatyvumą. Psichologinė gerovė buvo vertinama CASP-12 skale (Kneesebeck et al., 2005), pasižyminčia tinkamomis psichometrinėmis charakteristikomis (Oliver et al., 2021). Dėl imties dydžio skirtumo tarp lyginamų grupių bei geresnės šalutinių kintamųjų kontrolės buvo naudojama panašiausių atvejų analizė (angl. propensity score matching). Suradus panašiausius išsiskyrusius ir neišsiskyrusius asmenis, analizuoti 968-ių asmenų duomenys - 50% jų išsiskyrę, 53,6% moterys, vidutinis amžius $59,2 \pm 6,6$. Pasitelkus ANCOVA buvo lyginamas gerovės lygis tarp išsiskyrusių ir neišsiskyrusių grupių, kontroliuojant matavimo prieš skyrybas gerovės lygį.

Nustatyta, jog išsiskyrusiųjų ($M = 38,6$, $SD = 5,5$) psichologinė gerovė statistškai reikšmingai mažesnė nei neišsiskyrusiųjų ($M = 37,2$, $SD = 6,5$) ($F = 14,80$, $df = 1$, $p < 0,001$). Visgi, skyrybos paaiškina vos 2 % dispersijos ($\eta_p^2 = 0,02$), tad skyrybų efektas psichologinei gerovei yra laikytinas mažu (Cohen, 1988). Šie rezultatai patvirtina ankstesnius literatūros duomenis, jog skyrybos turi neigiamas pasekmes vyresnio amžiaus asmenims, tačiau padeda suprasti pokyčio dydį.

Raktiniai žodžiai: skyrybos, psichologinė gerovė, senėjimas, vyresnio amžiaus žmonės.

PRADINIŲ KLASIŲ VAIKŲ PATIRTO SMURTO, TĘSTINIO TRAUMINIO STRESO REAKCIJŲ IR AGRESYVAUS ELGESIO SĄSAJOS

Gabija Rutkūnaitė

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

Ivadas. Tyrimai rodo, kad smurtą patyrę vaikai dažniau elgiasi agresyviai (Holmes, 2013) ir didesnę tikimybę, kad suaugę patys gali tapti smurtautojais (McGrath et al., 2024). Vis dėlto, tyrimuose dažniausiai susitelkiama į pasibaigusį trauminį patyrimą, mažiau nagrinėjant besitęsiančio smurto poveikį. Gyvenant nesaugioje aplinkoje, vaikai gali patirti tęstinio trauminio streso reakcijas (Goral et al., 2021), kurios gali būti susijusios su dažnesniu agresyviu elgesiu (Pat-Horenczyk & Schiff, 2019). Šiuo tyrimu siekiama nustatyti pradinių klasių vaikų patirto smurto, tęstinio trauminio streso reakcijų ir agresyvaus elgesio sąsajas.

Tyrimo metodika. Tyrimo dalyvavo 132 vaikai nuo 8 iki 10 m. iš 4 valstybinių Lietuvos mokyklų (60,6 % mergaitės, amžius: $M = 9,20$, $SD = 0,46$). Tyrimo naudota smurto patirčių skalė (Hafstad & Augusti, 2019), Tęstinio trauminio streso skalė (Goral et al., 2021) ir Agresyvaus elgesio klausimynas (Orpinas & Frankowski, 2001), kuriuos vaikai pildė patys pamokos metu, dalyvaujant tyrėjams.

Rezultatai. Tyrimu nustatyta, kad 56,8 % vaikų patyrė bent vienos rūšies smurtą. Labiausiai paplitęs buvo psichologinis smurtas (38,6 %). Vaikai, patyrę psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą, intensyviau jautė tęstinio trauminio streso reakcijas nei tokio smurto nepatyrę. Psichologinį ar fizinį smurtą patyrę vaikai taip pat dažniau elgėsi agresyviai. Tęstinio trauminio streso reakcijų intensyvumas reikšmingai skyrėsi tarp 1 ir 4 smurto rūšių patyrusių vaikų grupių. Logistinė regresinė analizė atskleidė, kad stipresnės įniršio / išdavystės tęstinio trauminio streso reakcijos prognozavo priklausymą dažnai agresyviai besielgiančių vaikų grupei.

Išvados. Pradinių klasių vaikai, patyrę psichologinį ar fizinį smurtą, intensyviau jautė tęstinio trauminio streso reakcijas ir dažniau elgėsi agresyviai nei tokio smurto nepatyrę. Tęstinio trauminio streso reakcijos siejasi su vaikų agresyviu elgesiu, ypač įniršio / išdavystės reakcijos, kurios reikšmingai didina agresijos pasireiškimo tikimybę.

Raktiniai žodžiai: smurtas; tęstinio trauminio streso reakcijos; agresija; vaikai.

AR VIENIŠUMAS SUSIJĘS SU MIRTIES NERIMU TARP VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ?

Marija Sadychovaitė, dr. Justė Lukoševičiūtė-Barauskienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Visuomenės sveikatos fakultetas, Sveikatos psichologijos katedra

Išvadas. Vienišumas ir mirties nerimas tarp vyresnio amžiaus žmonių tampa vis aktualesniais visuomenės sveikatos iššūkiais, kadangi jie yra susiję su neigiamomis fizinėmis ir psichologinėmis sveikatos pasekmėmis. Pagrindinė problema ta, kad Lietuvoje trūksta empirinių tyrimų, analizuojančių šių reiškinių sąsajas, o užsienyje atliktuose tyrimuose pateikiami prieštaringi rezultatai. Taigi, šiuo tyrimu siekta ištirti vienišumo ir mirties nerimo sąsajas tarp vyresnio amžiaus žmonių.

Metodika. Tyrime dalyvavo 209 tiriamieji (atsako dažnis 73,3 proc.; amžius – $72,1 \pm 7,05$ metų). Iš jų 55 proc. moterų, 45 proc. vyrų. Taikyta anoniminė anketa, apklausiant asmenis iš bendrosios populiacijos. Anketą sudarė socialiniai-demografiniai klausimai, Vienišumo klausimynas (angl. *Loneliness Measure*) ir Mirties Nerimo Inventorius (angl. *Death Anxiety Inventory-Revised*; DAI-R). Vienmatėje duomenų analizėje skaičiuotos medianos ir tarpkvartiliniai intervalai. Dvimatėje duomenų analizėje naudotas Mann-Whitney, Kruskal-Wallis kriterijai bei Spearman koreliacijos koeficientas.

Rezultatai. Tiriamųjų vienišumo mediana – 2,5 balo (skalėje nuo 1 iki 5). Patiriamas vienišumas tarp vyrų ir moterų šiame tyrime nesiskyrė ($p=0,858$), nors literatūroje randami prieštaringi rezultatai. Pastebėta, kad našliai ir išsiskyrę žmonės jautė stipresnį vienišumo jausmą, palyginus su partnerį(-ę) turinčiais tiriamaisiais ($p<0,001$), ką patvirtina ir užsienio tyrėjai, partnerį laikydami svarbiausiu asmeniu vyresniame amžiuje. Su amžiumi jaučiamas vienišumas didėjo ($\rho=0,35$, $p<0,001$). Vertinant mirties nerimą, jo mediana siekė 47,0, skalėje nuo 17 iki 85. Didžiausią nerimą kėlė nepakankamas susitaikymas su mirtimi, o mažiausią - mintys apie mirtį. Skirtumai tarp lyčių nenustatyti ($p=0,825$), tačiau aukštesniu mirties nerimu pasižymėjo našliai, palyginus su partnerį(-ę) turinčiais tiriamaisiais ($p=0,002$), kas galimai kilo iš turėtos artimojo mirties patirties. Su amžiumi jaučiamas mirties nerimas didėjo ($p=0,006$), nors kiti mokslininkų darbai neranda sistemingų sąsajų. Analizuojant vienišumo ir mirties nerimo sąsajas nustatytas reikšmingas vidutinis teigiamas ryšys ($\rho=0,669$, $p<0,001$). Taigi, stipriau išreikštas vienišumas buvo susijęs su aukštesniu mirties nerimu.

Išvada. Tyrimo dalyviai pasižymėjo vidutiniškai išreikštu vienišumu ir kiek aukštesniu mirties nerimo lygiu. Šie rodikliai nepriklausė nuo lyties, bet buvo stipriau išreikšti tarp vyresnio amžiaus senjorų. Stebėta, kad mirties nerimas būdingesnis labiau vienišiesiems senjorams.

Raktiniai žodžiai: vienišumas, mirties nerimas, vyresnio amžiaus žmonės